



صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های خبری

نشست پژوهشی؛

موضوع:

" بررسی ظرفیت‌های تولید جوجه یک‌روزه و مرغ در کشور "



فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

- وب سایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: فاطمه حسینی

❑ نکات برجسته پژوهش خبری

- ❖ ظرفیت تولید جوجه یک‌روزه ۵۸۱ هزار خط تولید D طی یک و نیم سال است که در حال حاضر، از ۳۷۵ هزار خط تولید استفاده می‌شود.
- ❖ در حال حاضر، سرانه مصرف گوشت مرغ در کشور ۲,۲ میلیون تن و توانایی تولید نیز ۳,۴ میلیون تن گوشت مرغ در سال است.
- ❖ میزان تولید جوجه یک‌روزه تا پایان سال ۱,۲۵ میلیارد قطعه می‌باشد که اگر از تمام ظرفیت تولید استفاده شود این رقم تا ۲ میلیارد قطعه جوجه در سال قابل اجرا خواهد بود.
- ❖ میزان تولید مرغ آماده طبخ در بهمن ماه ۱۳۹۷، ۱۷۰ هزار تن بوده که با افزایش تولید این رقم در اسفند به ۲۰۴ هزار تن رسیده است.
- ❖ میانگین قیمت مرغ زنده از ۴۳۰۰ تومان در سال ۹۲ به ۶۴۰۰ تومان در ۱۰ ماهه سال ۹۷ رسیده است که به طور میانگین حدود ۴۰ درصد افزایش قیمت نسبت به سال ۹۲ داشته است.
- ❖ میانگین ماهانه قیمت مرغ زنده در سال ۹۷ از ۵۵۰۰ تومان در فروردین ماه به حدود ۹ هزار تومان در دی ماه رسیده است.
- ❖ به طور تقریبی حدود ۶۰۰ هزار نفر به طور مستقیم در صنعت مرغداری مشغول به فعالیت می‌باشند.
- ❖ گردش مالی بخش تولید مرغ گوشتی در ۱۰ ماهه سال ۱۳۹۷ حدود ۱۸۵ هزار میلیارد ریال برآورد شده است.

□ مقدمه

یکی از محصولات اساسی در صنعت طیور، مربوط به گوشت مرغ است که در حال حاضر به دلیل نوسانات ایجاد شده در بازار گوشت قرمز، مصرف این ماده پروتئینی با تقاضای قابل توجهی مواجه شده است، هرچند که نوسانات قیمتی به بازار مرغ نیز راه یافته و طی چند ماه اخیر شاهد افزایش حدود ۲ برابری قیمت مرغ در خرده‌فروشی‌ها بوده‌ایم؛ حال با توجه به اهمیت این ماده پروتئینی برای جامعه، گروه اقتصاد پژوهش خبری بر آن شد تا در نشستی^۱ پژوهشی با سیدمصطفی سیدمصطفوی، دبیر انجمن پصنفی کارفرمایی تولیدکنندگان جوجه یک‌روزه، به بررسی وضعیت و ظرفیت تولید گوشت مرغ در کشور و همچنین، دلایل نوسانات اخیر در بازار مرغ بپردازد.

□ تاریخچه صنعت مرغداری در کشور

صنعت مرغداری در کشور را می‌توان به دو بخش تقسیم کرد؛ بخش اول مربوط به قبل از سال ۱۳۵۰ است که صنعت مرغداری در کشور کاملاً سنتی و تکنیک آن از مصر وارد شده بود و بخش دوم مربوط به بعد از سال ۱۳۵۰ است که مرغداری صنعتی در ایران مطابق با طرح‌های بزرگ صنعت مرغداری در جهان شکل گرفت و زنجیره‌های تولید در این صنعت به وجود آمد و گسترش یافت. بعد از پیروزی انقلاب اسلامی نیز، مرغداری صنعتی در کشور با اعمال طرح‌های سیاستی ادامه یافت. از جمله این طرح‌ها جایگزینی خرده مالکی به جای بزرگ مالکی در این صنعت با هدف ایجاد اشتغال بود که اگر چه در کوتاه مدت، این طرح اثرات مثبتی در ایجاد اشتغال و گسترش این صنعت داشت، اما بعد از مدتی مشکلاتی را برا فعالان این صنعت ایجاد کرد. دومین طرح، طرح سیاست خودکفایی در این صنعت بود که اگر چه ظرفیت و توانمندی تولید داخلی برای تولیدکنندگان وجود داشت، اما در این طرح نیز یکی از مشکلات اساسی تأمین نهاده‌های مورد نیاز در این صنعت بود، زیرا توان تأمین نهاده‌های مورد نیاز این صنعت در کشور وجود نداشت و هنوز هم این امکان فراهم نیست. سومین طرح برای گسترش این صنعت، ایجاد مرکز تهیه و توزیع جوجه یا اولین زنجیره افقی کشور در این صنعت بود که این طرح نیز به نتوانست در کیفیت نظارت و تنظیم بازار اثر قابل توجهی داشته باشد. دو طرح دیگر مربوط به مسئله آزادسازی بود که اولین مرحله آزادسازی در سال ۱۳۷۰ به اجرا درآمد و براساس آن تصمیم به حفظ سهمیه‌بندی و آزادسازی قیمت‌ها گرفته شد و دومین مرحله آزادسازی در سال ۱۳۷۷ بود که علاوه بر قیمت‌ها، سهمیه‌بندی نیز آزاد شد که پس از آن دیگر مشخص نبود در کجای کشور چه میزان تولید وجود دارد که برای رفع این مشکل، انجمن تولیدکنندگان جوجه یک‌روزه، مسئولیت آمارگیری از تولید و تولیدکنندگان را بر عهده گرفت و در اختیار نهادهای ذیربط قرار داد که تاکنون این روند ادامه یافته است.

□ وضعیت تولید در صنعت مرغداری

ظرفیت تولید در صنعت مرغداری را می‌توان در سه بخش مجزا بررسی کرد که بر این اساس ظرفیت تولید ساخته شده برای جوجه یک‌روزه که به نام جوجه مادر تولید می‌شود ۵۸۱ هزار خط تولید D طی یک و نیم سال است که در حال حاضر، از ۳۷۵ هزار خط تولید استفاده می‌شود، زیرا اگر از تمام ظرفیت تولید استفاده کنیم، قیمت‌ها کاهش شدید می‌یابد و صرفه اقتصادی برای تولیدکنندگان در این صنعت از بین خواهد رفت. در مزارع مرغ مادر

۱. این نشست روز یکشنبه مورخ ۹۷/۱۲/۵ برگزار شده است.

گوشتی نیز، ظرفیت جوجه ریزی طییک و نیم سال ۲۶ میلیون قطعه می‌باشد اما در حال حاضر، تنها ۱۶ میلیون قطعه تولید می‌شود. در مزارع مرغ گوشتی نیز، ظرفیت جوجه ریزی طی سه ماه ۴۴۰ میلیون قطعه است که در حال حاضر، ۳۳۰ میلیون قطعه تولید می‌شود.

نوع تولید	بازه زمانی	ظرفیت تولید	میزان کنونی تولید
مرغ اجداد گوشتی (جوجه یک روزه)	۱,۵ سال	۵۸۱,۰۰۰ خط تولید D	۳۷۵,۰۰۰ خط تولید D
مرغ مادر گوشتی	۱,۵ سال	۲۶,۰۰۰,۰۰۰ قطعه	۱۶,۰۰۰,۰۰۰ قطعه
مرغ گوشتی	۳ ماه	۴۴۰,۰۰۰,۰۰۰ قطعه	۳۳۰,۰۰۰,۰۰۰ قطعه

□ میزان تولید گوشت مرغ و جوجه یک‌روزه در کشور

در حال حاضر، سرانه مصرف گوشت مرغ در کشور ۲,۲ میلیون تن است که با توجه به برنامه‌ریزی‌های انجام شده و ظرفیت تولید بالا در این صنعت، میزان تولید گوشت مرغ در کشور تا پایان سال به ۲,۳ میلیون تن می‌رسد. در هدف‌گذاری برنامه ششم توسعه نیز، تولید ۲,۵ میلیون تن گوشت مرغ در نظر گرفته شده است که با توجه به ظرفیت‌های تولید کشور، این میزان تولید در سال ۱۳۹۸، یعنی دو سال زودتر از برنامه محقق خواهد شد. همچنین، اگر از تمام ظرفیت‌های تولید استفاده کنیم و در تأمین نهاده‌های مورد نیاز این صنعت مشکلی وجود نداشته باشد، تولیدکنندگان این صنعت توانایی تولید ۳,۴ میلیون تن گوشت مرغ در سال را خواهند داشت. در تولید جوجه یک-روزه نیز میزان تولید تا پایان سال ۱,۲۵ میلیارد قطعه خواهد بود که اگر از تمام ظرفیت تولید استفاده شود این رقم تا ۲ میلیارد قطعه جوجه در سال قابل اجرا خواهد بود.

□ میزان سرانه مصرف گوشت مرغ در کشور

در برنامه ششم توسعه میزان سرانه مصرف خالص روزانه برای هر نفر ۳۳ گرم پیش‌بینی شده است که از این میزان سهم مرغ و تخم مرغ حدود ۱۴ گرم، سهم گوشت قرمز حدود ۱۰ گرم، سهم ماهی حدود ۶ گرم می‌باشد و مابقی آن نیز مربوط به لبنیات است. بنابراین، تولید گوشت مرغ و تخم مرغ نیز متناسب با این موضوع برنامه‌ریزی شده است. بر این اساس، سرانه تولید مرغ برای هر نفر ۲۶ کیلوگرم در سال است که در حال حاضر، با تولید ۲ میلیون و ۲۰۰ هزار تن گوشت مرغ آماده طبخ در سال توانسته‌ایم به این هدف دست یابیم.

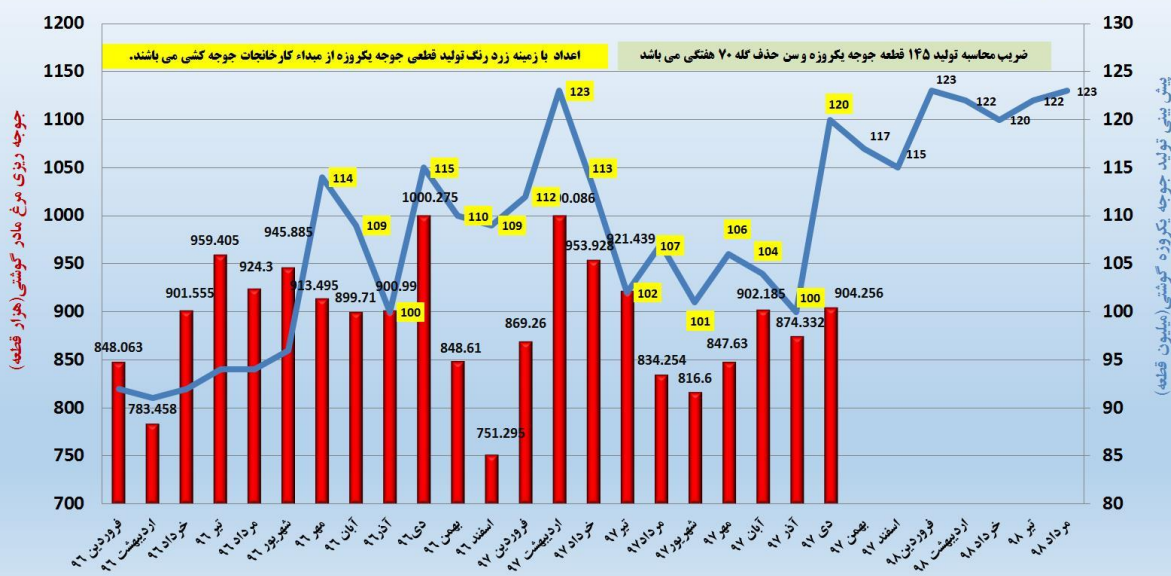
□ وضعیت جوجه‌ریزی و تولید جوجه گوشتی یک روزه طی یک سال اخیر

میزان جوجه‌ریزی مرغ مادر گوشتی در دی ماه ۱۳۹۶، بیش از یک میلیون قطعه بوده که این میزان در بهمن ۱۳۹۷ به بیش از ۹۰۰ هزار قطعه رسیده است. میزان تولید جوجه یک روزه گوشتی نیز در دی ماه ۱۳۹۶، ۱۱۵ میلیون قطعه بوده که در بهمن ۱۳۹۷ به ۱۲۰ میلیون قطعه رسیده است. در واقع، میانگین تولید ماهانه جوجه بین ۱۰۰ تا ۱۰۵ میلیون قطعه است، اما به دلیل حمایت از بخش دولتی در مدیریت بازار گوشت مرغ، طی چند ماه اخیر ظرفیت تولید تا ۱۰ میلیون قطعه در ماه افزایش یافت و با توجه به ظرفیت بالای تولید جوجه یک روزه گوشتی در کشور، امکان تولید تا ۱۲۵ میلیون قطعه در ماه برای سال آینده امکان‌پذیر می‌باشد.



پیش بینی تولید جوجه یکروزه کشتی و میزان جوجه ریزی گل ماهی مرغ مادر سال ۱۳۹۷ الی ۱۳۹۶

جوجه ریزی مرغ مادر
تولید جوجه گوشتی

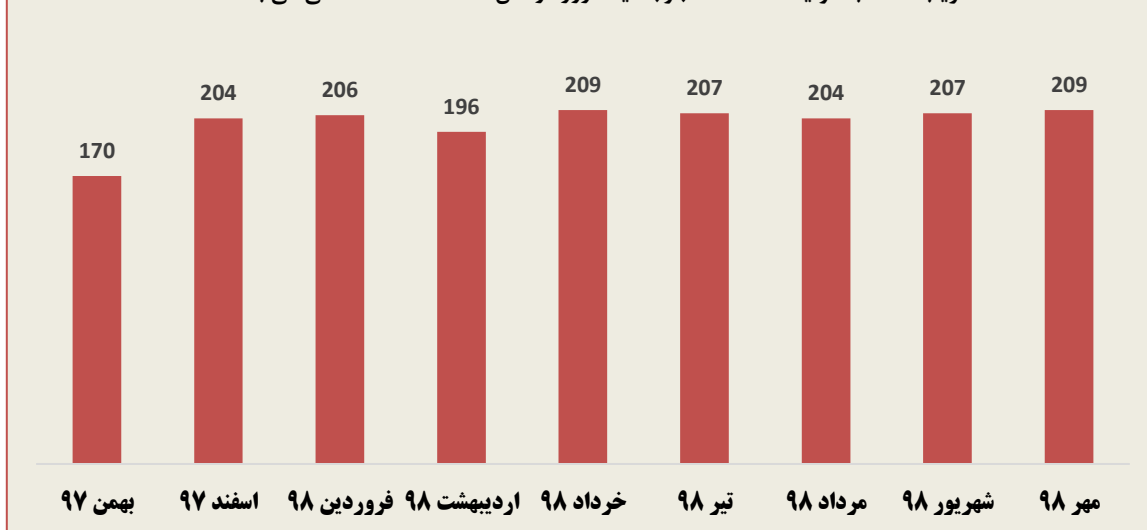


□ پیش بینی تولید مرغ آماده طبخ در سال آینده

میزان تولید مرغ آماده طبخ در بهمن ماه ۱۳۹۷، ۱۷۰ هزار تن بوده که با افزایش تولید این رقم در اسفند به ۲۰۴ هزار تن رسیده است. با توجه به افزایش تقاضای مصرف گوشت مرغ، پیش بینی می شود تولید مرغ آماده طبخ در سال آینده به طور میانگین، ماهانه بیش از ۲۰۰ هزار تن باشد تا امکان مدیریت بازار مرغ بهتر انجام گیرد.

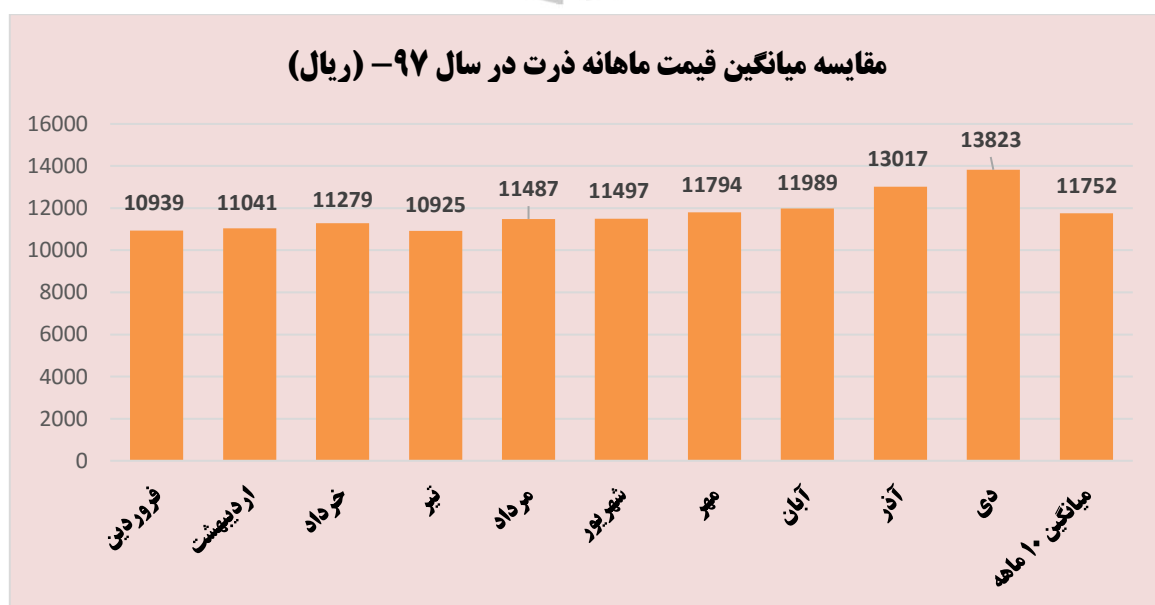
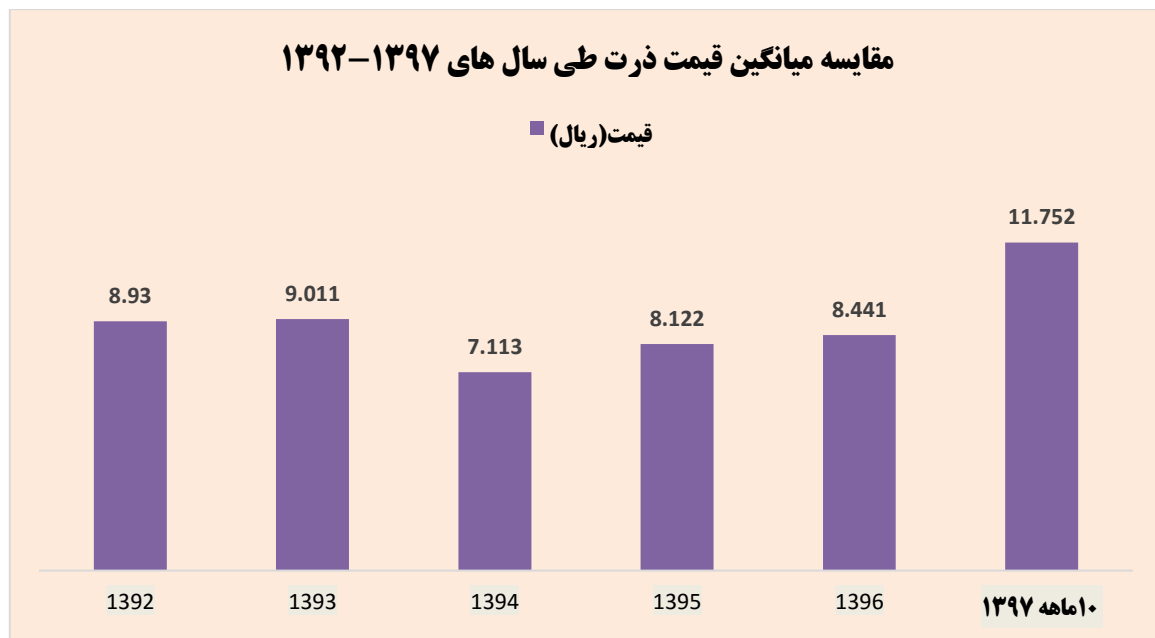
پیش بینی تولید مرغ آماده طبخ (بر مبنی ۱۰۷) - هزار تن

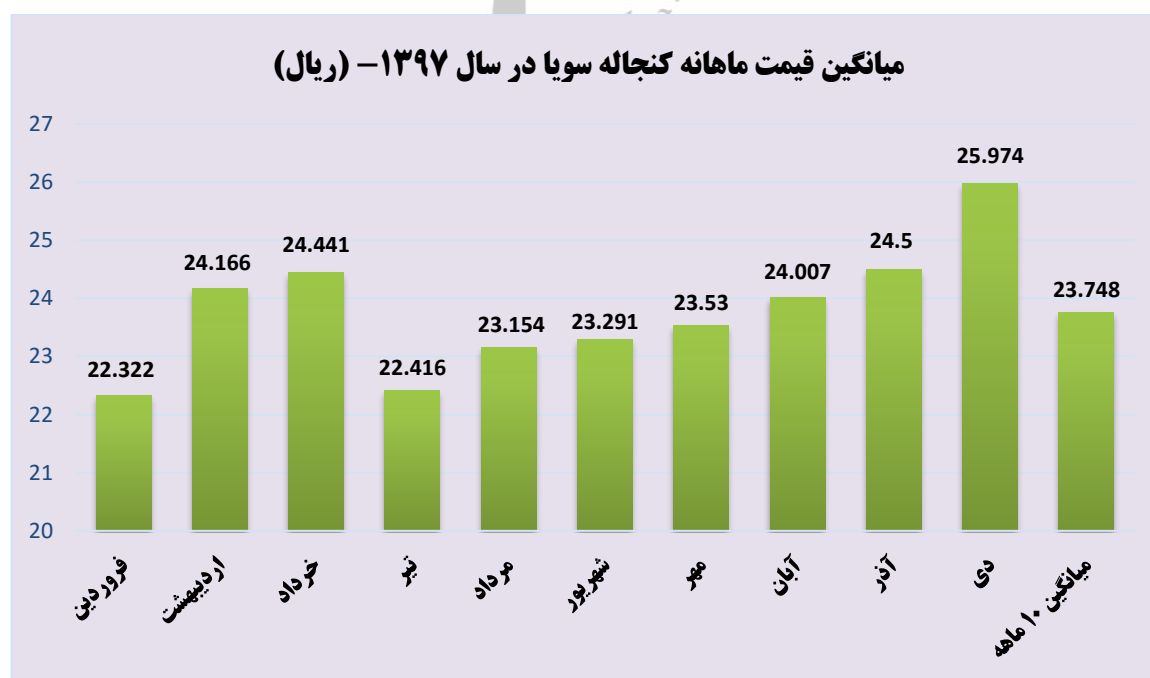
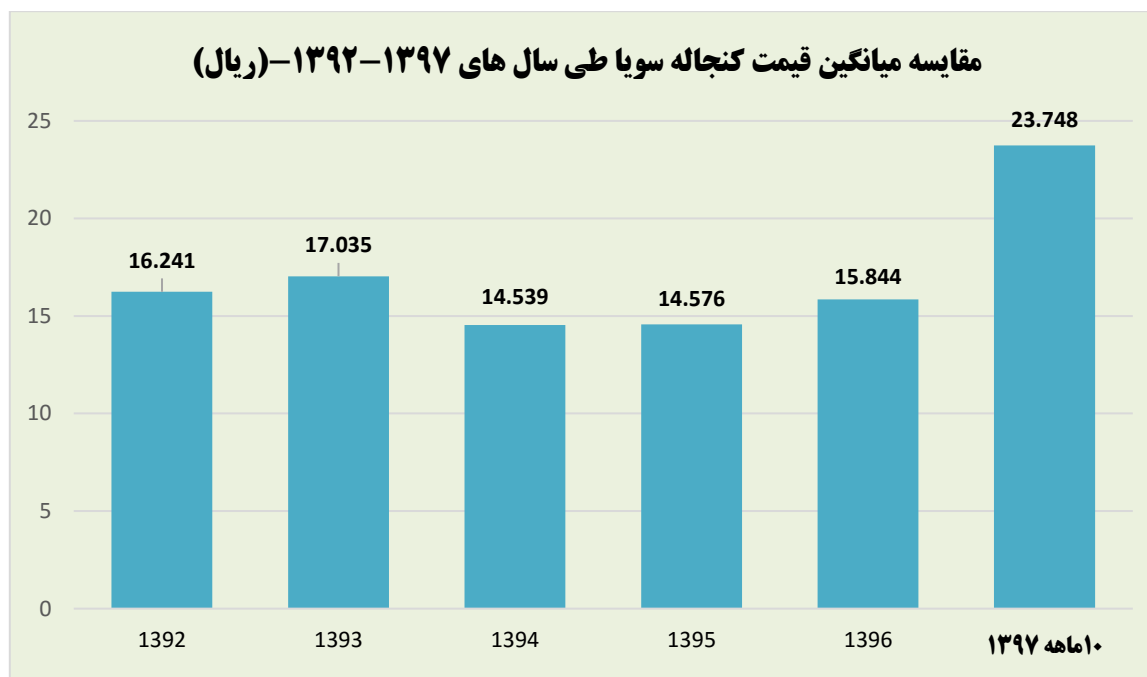
ضریب محاسبه تولید ۱۴۵ قطعه جوجه یک روزه و سن حذف گله ۷۰ هفتگی می باشد



□ اثرات افزایش قیمت نهاده‌های طیور بر افزایش قیمت مرغ

گرانی گوشت مرغ یکی از موضوعاتی که طی چند ماه اخیر، به یک موضوع چالش برانگیز تبدیل شده است و برخلاف ادعاهای مطرح شده درخصوص انجام اقدامات لازم و کاهش قیمت، اما همچنان شاهد تفاوت قیمت گوشت مرغ در ماه‌های اخیر با ماه‌های ابتدای سال هستیم. با این حال، تولیدکنندگان صنعت مرغداری معتقدند که افزایش قیمت هیچ ارتباطی به آنها ندارد و سوء مدیریت در دولت باعث به هم ریختگی در بازار مرغ شده است. یکی از مصادیق این سوء مدیریت، عدم تأمین به موقع نهاده‌های طیور و دیگر مواد اولیه در این صنعت است که باعث ایجاد نوسان قیمتی در آنها و در نهایت قیمت تمام شده تولید شده است. به طوریکه میانگین قیمتی ذرت و کنجاله سویا که از مهم‌ترین نهاده‌ها در این صنعت می‌باشند، طی چند سال و چند ماه اخیر به دلیل کمبود در بازار با رشد قیمت مواجه شده است که در نمودارهای زیر روند قیمتی آنها از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۷ و همچنین، ۱۰ ماهه اول سال ۹۷ نشان داده شده است:

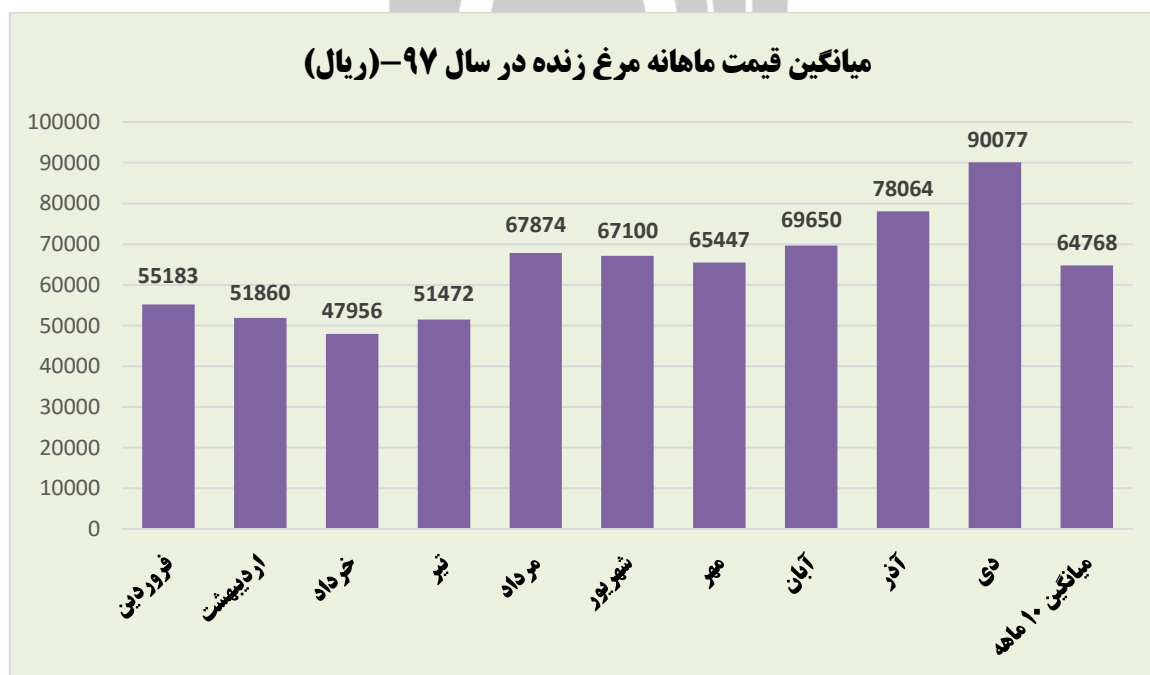
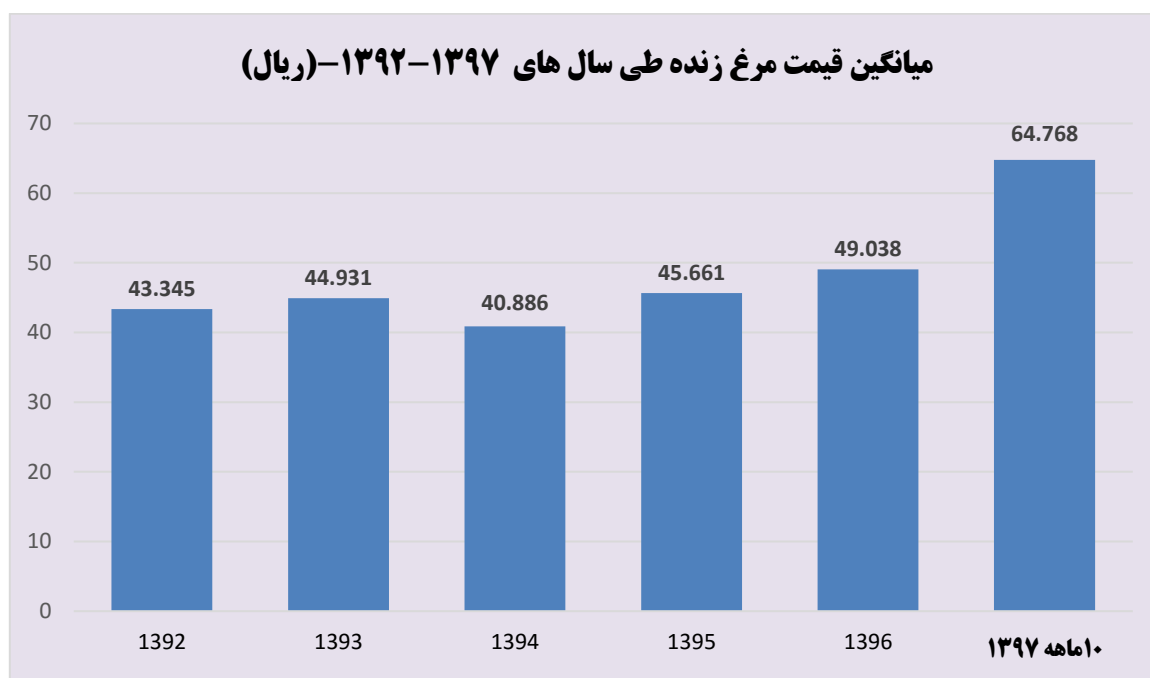




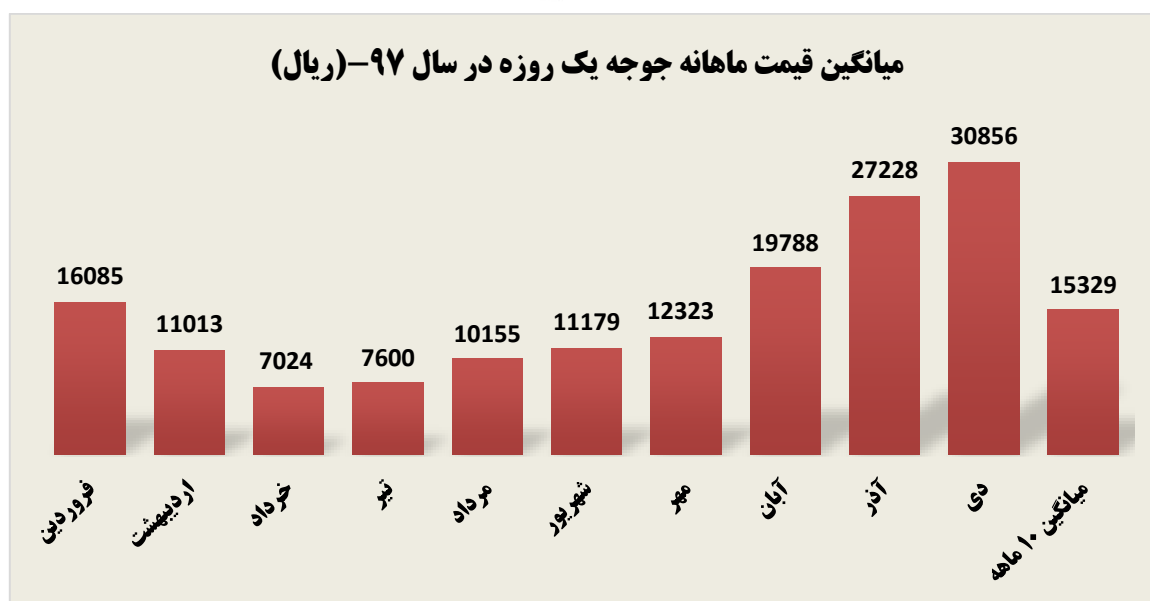
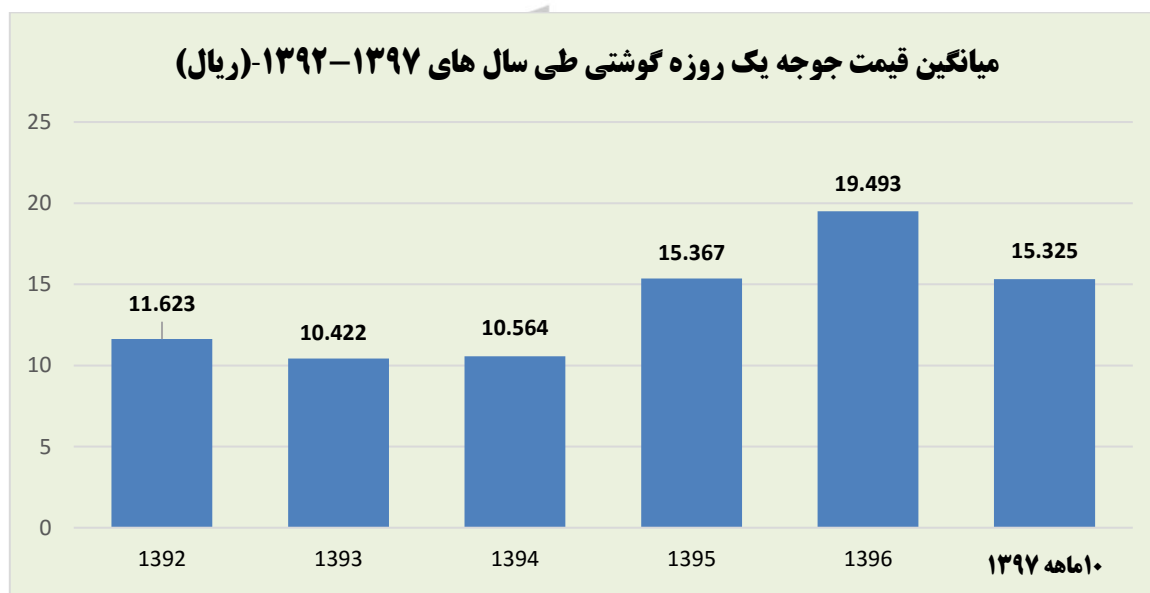
دلیل کمبود این نهاده‌ها در بازار نیز، نه به دلیل عدم تأمین، بلکه به دلیل عدم انتقال پول و به دنبال آن عدم امکان تخلیه نهاده‌ها از بنادر می‌باشد. زیرا تحریم‌ها که مانع از انتقال پول به کشورهای مبدأ شده امکان صدور اسناد مورد نیاز برای تخلیه را فراهم نمی‌کند و به همین دلیل، نهاده‌های طی چند ماه در بنادر می‌ماند و امکان تخلیه و بارگیری آنها وجود ندارد. در همین رابطه، در یک مورد اخیر حدود ۲۴ کشتی حامل نهاده‌های طیور در بنادر سرگردان بوده و حدود ۱۲ میلیون دلار جریمه تأخیر به آنها تعلق گرفت که همین موضوع، خود دلیلی برای افزایش قیمت نهایی و نابسامانی در بازار گوشت مرغ و تخم مرغ بود.

□ مقایسه قیمت مرغ زنده و جوجه یک روزه طی چند سال اخیر

میانگین قیمت مرغ زنده از ۴۳۰۰ تومان در سال ۹۲ به ۶۴۰۰ تومان در ۱۰ ماهه سال ۹۷ رسیده است که به طور میانگین حدود ۴۰ درصد افزایش قیمت نسبت به سال ۹۲ داشته است. میانگین ماهانه قیمت مرغ زنده در سال ۹۷ نیز از ۵۵۰۰ تومان در فروردین ماه به حدود ۹ هزار تومان در دی ماه رسیده است که مجموع میانگین ۱۰ ماهه قیمت مرغ زنده در سال ۹۷، حدود ۶۵۰۰ تومان برآورد شده است. البته این رقم در بهمن ماه به حدود ۱۰ هزار تومان رسیده است که نسبت به ابتدای سال افزایش ۲ برابری را نشان می‌دهد.



میانگین قیمت جوجه یک روزه گوشتی نیز از حدود ۱۱۰۰ تومان در سال ۹۲، به ۱۵۰۰ تومان در ۱۰ ماهه سال ۹۷ رسیده است که در مقایسه با میانگین قیمت سال ۹۶ که معادل ۱۹۵۰ تومان می‌باشد حدود ۳۳ درصد کاهش یافته است. این در حالی است که میانگین قیمتی که برای جوجه یک روزه در سال ۹۷ در نظر گرفته بودند معادل ۲۴۰۰ بود که این عدد نشان می‌دهد که میانگین موجود با رقم تعیین شده فاصله دارد و این به معنای متضرر شدن تولیدکنندگان جوجه یک روزه است به طوریکه در شش ماهه اول سال ۹۷ بیش از ۷۰۰ میلیارد تومان ضرر مالی فقط عاید بخش تولید جوجه شده است و با رقم میانگین فعلی نیز نه تنها این ضرر قابل جبران نیست، بلکه با توجه به روند رو به رشد قیمت نهاده‌های طیور، شرایط برای تولیدکنندگان جوجه سخت‌تر خواهد شد. همچنین، قیمت ماه به ماه جوجه یک روزه نیز که در ابتدای سال ۱۶۰۰ تومان بوده، در دی ماه به بالاترین رقم خود یعنی ۳۰۰۰ تومان رسیده است و برآورد می‌شود در بهمن ماه ۳۱۰۰ تومان بوده باشد که اگر میانگین ماهانه را در نظر بگیریم، در ۱۰ ماهه سال ۹۷، میانگین قیمت جوجه ۱۵۰۰ تومان می‌شود که این رقم پاسخگوی هزینه تولیدکنندگان نخواهد بود.



□ سهم بخش گوشت مرغ از تولید خالص ملی

تولید ناخالص ملی کشور حدود ۴۸۰ میلیون دلار است که از این میزان ۵۷,۶۰۰ میلیون دلار یعنی ۱۲ درصد سهم بخش کشاورزی است، این در حالی است که همیشه کشاورزی به عنوان یکی از محورهای استقلال اقتصادی بوده و سهم ۳۰ درصدی از تولید ناخالص ملی برای آن پیش‌بینی شده است؛ این امر نشان می‌دهد به دلایل متعدد نتوانسته‌ایم مدیریت منابع و تسهیلات را به سمت بخش کشاورزی به خوبی انجام دهیم. حال از ۱۲ درصد سهم بخش کشاورزی، ۴۰ درصد آن مربوط به بخش دامپروری است و بخش طیور نیز ۴۰ درصد از بخش دامپروری را به خود اختصاص داده است که از این میزان سهم طیور ۵۵ درصد آن مربوط به بخش گوشت مرغ می‌باشد.

تولید ناخالص ملی	۱۸۰,۰۰۰ میلیون دلار
سهم بخش کشاورزی از کل	۵۷,۶۰۰ میلیون دلار - (۱۲ درصد)
سهم بخش دامپروری از بخش کشاورزی	۲۳,۰۴۰ میلیون دلار - (۴۰ درصد)
سهم بخش طیور از بخش دامپروری	۹,۲۱۶ میلیون دلار - (۴۰ درصد)
سهم بخش گوشت مرغ از بخش طیور	۵,۰۶۸ میلیون دلار - (۵۵ درصد)

□ وضعیت اشتغال، صادرات و گردش مالی صنعت مرغداری

به طور تقریبی حدود ۶۰۰ هزار نفر به طور مستقیم در صنعت مرغداری مشغول به فعالیت می‌باشند و رقم اشتغال غیر مستقیم بسیار بیشتر از این عدد خواهد بود. صادرات جوجه یک روزه نیز تا پایان دی ماه ۱۳۹۷، ۲۷ میلیون قطعه بوده که البته این میزان صادرات ناچیز است و قطعاً تأثیری در بازار داخلی نخواهد داشت. همچنین، میانگین فروش مرغ گوشتی که در ۱۰ ماهه سال ۹۷، ۶۱۸۰۰ ریال بوده تا پایان سال به ۶۵,۶۷۶ ریال خواهد رسید که گردش مالی حدود ۱۸۵ هزار میلیارد ریال را در بخش تولید مرغ گوشتی ایجاد می‌کند.

□ چالش‌ها و راهکارهای صنعت مرغداری

مهم‌ترین چالش حال حاضر در این صنعت مربوط به تأمین به موقع نهاده‌های طیور است، البته این به معنای عدم واردات نهاده‌ها نیست، بلکه به دلیل آنکه در انتقال ارز به مبدأ مشکل وجود دارد، امکان تخلیه و بارگیری نهاده‌ها از بنادر به سختی و کندی انجام می‌شود و همین امر، تولید و در نهایت بازار گوشت مرغ را تحت تأثیر قرار می‌دهد. به طوریکه، طی چند ماه اخیر یکی از معضلات اساسی در این صنعت عدم ترخیص به موقع نهاده‌ها از بنادر بوده است که باعث افزایش قیمت آنها در بازار نیز شده است. بنابراین اگر دولت می‌خواهد در مدیریت بازار گوشت مرغ و یا هر بازار دیگری موفق عمل کند، قبل از هر چیز باید به دنبال راهکار سریع و مناسبی برای رفع مشکل انتقال ارز باشد. لذا از آنجا که در صنعت طیور با موجود زنده روبه‌رو هستیم، بیش از هر چیز ابتدا باید نسبت به تأمین مواد اولیه شامل نهاده‌ها و واکسن مورد نیاز در این صنعت چاره‌ای اندیشیده شود تا هم تولیدکنندگان و هم مصرف‌کنندگان

بیش از این شاهد نابسامانی در بازار مرغ و تخم مرغ نشوند. چالش دیگر مربوط به مدیریت نامناسب نهادهای ذیربط در این صنعت است؛ شرکت پشتیبانی دام و طیور موظف است از تولیدکنندگان این صنعت حمایت کند و در همه حال حداقل ۳۰ درصد نهادهای مورد نیاز تولیدکنندگان را در انبارهای خود ذخیره داشته باشد تا مشکلی برای تولید ایجاد نشود که متأسفانه در این موضوع همیشه کوتاهی صورت می‌گیرد. چالش دیگر، تصمیمات غیرکارشناسی و ندیدن واقعیت‌ها از سوی مسئولان است و تا زمانی که چنین رویکردی در بدنه اجرایی کشور وجود داشته باشد، نمی‌توان تصمیم مناسبی برای رفع مشکلات در این صنعت و یا هر صنعت دیگر اتخاذ کرد. عدم هماهنگی میان دستگاه‌های ذیربط از دیگر چالش‌های این بخش است، به طوریکه وقتی با مشکلی مواجه می‌شویم هر نهادی یک نظر متفاوت دارد و تولیدکنندگان نمی‌دانند مرجع اصلی و رسمی حل مشکلات آنها کیست و چه شخصی مسئول رفع مشکلات آنهاست. واردات نیز یکی از چالش‌هایی است که تولیدکنندگان این بخش با آن دست به گریبان هستند؛ چراکه وقتی توان و ظرفیت تولید متناسب با نیاز داخلی و حتی پیش از آن در کشور وجود دارد، واردات نه تنها کمکی به تنظیم بازار نخواهد کرد، بلکه باعث تضعیف تولیدکنندگان این صنعت می‌شود که اثرات آن در میان مدت و بلندمدت بر تولید و بازار این محصول نمایان می‌شود.

□ جمع‌بندی

پروتئین به عنوان یکی از مواد غذایی اساسی جامعه است که با افزایش قیمت گوشت قرمز طی چند ماه اخیر، برای بسیاری از خانوارها گوشت مرغ جایگزین گوشت قرمز شده و تقاضا برای مصرف آن در جامعه افزایش یافته است. حال با توجه به آنکه در صنعت طیور ظرفیت بالایی برای تولید وجود دارد و در صورت یک برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری مناسب می‌تواند علاوه بر نیاز بازار داخلی، به عنوان یکی از مزیت‌های اصلی صادراتی مطرح باشد، اما با وجود تولید مناسب نتوانست نوسانات قیمتی در این بازار را خنثی کند که به اعتقاد تولیدکنندگان این صنعت، این اتفاق ارتباطی به تولیدکنندگان ندارد و سوء مدیریت باعث افزایش قیمت ناگهانی در این بازار شد. با توجه به آنکه صنعت مرغداری یک صنعت قابل برنامه‌ریزی است و می‌توان از ظرفیت‌ها و توانمندی‌های این صنعت برای کنترل بازار بهره برد، لازم است مسئولان امر با برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری دقیق و هوشمندانه نسبت به رفع چالش‌هایی که پیش‌روی تولیدکنندگان این صنعت وجود دارد، مانع از ایجاد مجدد نوسانات قیمتی در این بازار که در حال حاضر، تقاضای بخش اغلب جامعه است، شوند.